

Olena Donets

Wydział Sztuk Pięknych

Biblioteki Narodowej Ukrainy im. W.I. Wiernadskiego

Andriy Budnyk

Wydział Projektowania Graficznego

Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu Kultury i Sztuki

Twórczy Opór

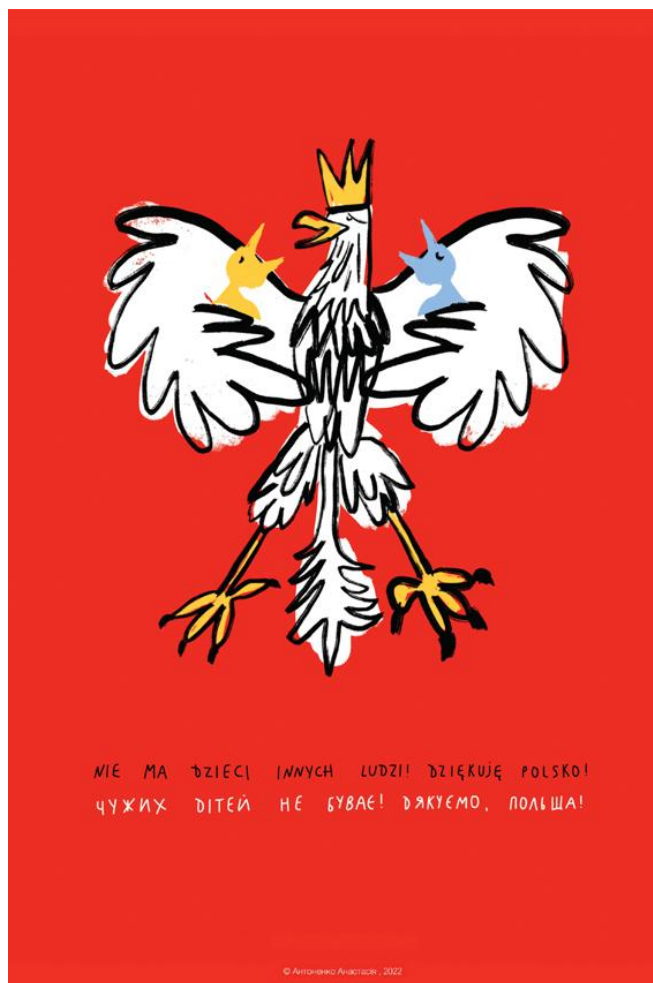
W dniu 6 maja 2022 r. w krakowskiej Galerii Sztuki „W Przyziemiu” odbył się wernisaż wystawy plakatów pt. „Twórczy Opór”. Na wystawie zaprezentowano plakaty – stworzone przez ukraińskich artystów w pierwszych tygodniach wojny. „Twórczy Opór” jest artystyczną inicjatywą studentów wydziałów graficznych dwóch kijowskich uczelni – Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu Kultury i Sztuki oraz Kijowskiego Uniwersytetu Kultury. To właśnie wykładowcy i studenci wydziałów grafiki już drugiego dnia wojny uruchomili projekt wyrażający tragedię inwazji na Ukrainę.

Fot. 1. Ekspozycja wystawy „Twórczy opór” w Galerii Sztuki „W Przyziemiu”
Fot. organizator wystawy.

Prace te powstawały na laptopach w pociągach ewakuacyjnych, w schronach przeciwbombowych, w godzinach policyjnych, pod presją związaną z przebywaniem na terytoriach okupowanych, przy wyciu syren, w stanie emocjonalnego stresu, depresji z powodu rozłąki z rodziną i przyjaciółmi, z dala od domu, ale zawsze z wiarą w niezaprzeczalne przyszłe zwycięstwo Ukrainy. W tworzenie plakatów patriotycznych włączyli się wszyscy, którzy posiadali możliwości techniczne. Ci, którzy mieli ograniczony dostęp do urządzeń i aplikacji graficznych, monitorowali aktualne treści na portalach społecznościowych, formułowali tematy, komponowali hasła, selekcjonowali informacje.

53 plakaty prezentowane w galerii „W Przyziemiu” zawierają rozmaite symbole ukazujące zarówno siłę narodu ukraińskiego, jak i zbrodnie popełniane przez Rosjan w czasie wojny. Wspólną cechą tych prac jest charakterystyczne naśladowanie najlepszych tradycji ukraińskiej i polskiej szkoły plakatu. To nie jest przypadek, bowiem Andriy Budnyk, kurator wystawy, jest jednym z tych, którzy studiowali w Krakowie w latach 80. Takie zrządzenie losu. Polska szkoła plakatu była w tamtych czasach dla ukraińskich plakacistów niemal jedynym „oknem na Europę” wyciętym w wysokim murze komunistycznego reżimu. Demonstracja intelektualnej gry, umiejętność zwięzłego i trafnego wyrażania osobistej opinii w unikalnym kreolizowanym tekście – te zasady polskiej sztuki plakatu w sposób organiczny weszły do praktyki artystów ukraińskich w latach 80.

Ryc. 1. Anastasia Antonenko – plakat na wystawie
Źródło: zbiory własne autorki.

Wspólnym mianownikiem ukraińskiej i polskiej szkoły plakatu było połączenie ekspresyjnej, niezwykle intensywnej energii ze szczególną poezją i liryzmem, wykorzystanie szerokiej gamy skojarzeń, metafor, aluzji i podtekstów. Na plakatach uczniów Andriya Budnyka Polska jawi się jako przyjacielski, współczujący, prawdziwie bratni kraj, który zapewnia schronienie i odczuwa nasz ból jako swój własny. Na plakatach są krwawe tzy zgwałconych ukraińskich kobiet. Te plakaty to połączenie tego, co wzruszająco-naiwne z tym, co groteskowo-

dramatyczne. Są w nich odniesienia i aluzje, które często nie wymagają słów. Mówią o Ukrainie w języku ukraińskiego ornamentu, w języku symbolicznych kolorów żółtego i niebieskiego, w języku kultowych dla Ukrainy utworów Tarasa Szewczenki, Łesi Ukrainki, Iwana Franki. O wrogu mówi wstążka św. Jerzego i litera „Z”, która już zmieniła się z litery w haniebny znak rosyjskich okupantów. O wrogu mówi też cytat ze starej niemieckiej ryciny z potwornym wilkołakiem. Wojna zaburza umysły, wynosząc demony na powierzchnię.

Ryc. 2. Andriy Budnyk – plakat na wystawie
Źródło: zbiory własne autora.

Wojna determinuje wybory i pokazuje, kto jest po której stronie. Dlatego przedstawiane prace ukraińskich studentów demonstrują nie tylko ich chęć opanowania języka sztuki plakatu tak dobrze, jak to możliwe, ale także i przede wszystkim pragnienie pokoju, ujawnienia haniebnych zbrodni wojennych, wniesienia własnego wkładu w walkę za pomocą ich głównej broni – plakatu.

Рис. 3. Pierwsza strona Katalogu wystawy „Twórczy opór”
Źródło: Galeria Sztuki „W Przyziemiu”.

Wystawę „Twórczy opór” można oglądać do 20 maja br. w [Galerii Sztuki „W Przyziemiu”](#) w Krakowie.